

Reformace

- náboženské hnutí, které se snaží o nápravu církve
- chtějí, aby církev nežila v přepychu ale podle Bible, Desatera, v chudobě
- konec světské moci církve
- sekularizace majetku
- kritika zkorumpované církve (dosazování papežů, jak se to hodilo, vládli třeba i 3 papeži...)

I. Reformace shora

- o nápravu se snaží samotní církevní hodnostáři na koncilech (Kostnice, Basilej)

II. Reformace spojená s řešením sociálních problémů

- začíná v Anglii na přelomu 14. /15. stol. – J. Wycliff
- v Čechách: husitství – 15. stol.

Německá reformace (16.st.)

- Německo nebyl jednotný státní celek (rozděleno na státečky – rozdílná knížectví)
- německý císař má malou moc, o všem rozhodují knížata ve svých knížectvích
- politická a hospodářská rozdílnost
 - jihozápad, západ: obchodníci, podnikatelé
 - střed: těžbařská oblast, vývoz plátna
 - východ: zemědělství
- spory s Francií o fr. oblasti – Lotrinsko, Burgundsko
- flanderská města – spor o ně mezi Fr. X Anglie
- vzestup měšťanstva, snaha získat politickou moc
- u vlády Habsburkové – Maxmilián Habsburský (1493-1519), Karel V. (1519-1556)
- zvýšení odporu všech proti církvi – hl. představitel: Martin Luther

Martin Luther (1483-1546)

- kazatel, profesor na univerzitě; hlavní reformátor německé reformace
- kritizoval církev (obdobně jako Mistr Jan Hus)
 - obohacování církve, nežijí v chudobě (podle Bible) – kupčení s církevními obřady a odpustky
 - kritika institutu papežství – papežské schizma
 - každý, kdo chce věřit, nepotřebuje církev jako prostředníka mezi Bohem a člověkem
 - hlavní autoritou byla Bible, dodržování Desatera
- neuznává celibát - sám si vzal jeptišku
- 1517 – přibytí 95 tezí na dveře kostela ve Wittenbergu → o tom, jak by měla církev vypadat
- 1519 – vystupuje s tím, že podporuje učení Mistra Jana Husa – souhlasí s jeho myšlenkami
- 1520 – vystupuje proti papežství, veřejně spálil papežskou bulu → papež ho dal do klatby a exkomunikoval ho (=vyloučil z křesťanské obce)
- Luther se skrývá na hradě Wartburg pod ochranou saského kurfiřta → překládá zde Bibli do němčiny:

- dostupnost písma svatého pro širší vrstvu
- 1521-22 překlad Nového zákona
- 1534 Starý zákon a její vydání
- prosazoval kázání v němčině (ne v latině) – pro více lidí
- položil základy nové církve → luteránské

Německá selská válka

- boj poddaných proti vrchnosti → proti sociálnímu útisku; aby bylo zrušeno poddanství; požadovali snížení dávek, které jim měli odvádět

1) Jižní Německo

- válka propuká v roce 1524
- oblast Schwarzwald
- v čele: T. Müntzer
- sepsali 1. program, za který bojovali = Artikulový list
- zpočátku úspěšné, šíření do dalších oblastí (Německé vojsko bylo v té době ve Francii)
- rozšíření směrem na východ k Bodamskému jezeru
 - vzniká nový (2.) program = 12 artikulů (umírněnější – chtějí jen zmírnit situaci, nepožadují zrušení poddanství)
 - povstání poraženo
- 1525 - Franky
 - vzniká 3. program = Heilbronnský program- politicko-hospodářský program
 - sepsáno měšťany → chtějí zrušit cla, sjednotit míry, podíl na vládě

2) Střední Německo

- oblast Durynska; hl. centrum: Mühlhausen
- nejradikálnější povstalci
- přesunul se sem T. Müntzer, podařilo se mu svrhnout hl. představitele tohoto města → převzetí vlády – chtějí nastolit Boží říši na zemi
- povstalci nakonec poraženi roku 1525 v bitvě u Frankenhausenu
- T. Müntzer popraven

3) Rakousko

- oblast Tyrolska, Salcburska
- hl. postava: Michael Gaisman
- nejvyspělejší program = Zemské zřízení – chtějí zrušit feudalismus
- poraženi roku 1526
- konec Německé selské války, v 30. letech dozvuk
 - 1534 povstání městské chudiny a řemeslníků ve městě Münster → zmocnili se vlády tzv. „vláda münsterské komuny“ – všichni mají společný majetek
 - 1535 poraženi císařským vojskem

Důvody neúspěchu povstalců:

1. Povstání izolovaná – snadněji porazitelná
2. Malá organizace a neozbrojenost
3. Válku odsuzoval i M. Luther

Protestanti

- církevní reformace pokračuje
- 1529 sněm ve Špýru
 - o církevních otázkách, smyslu reformace
 - spory o hlasování na sněmu → katolíci chtějí, protestanti (nekatolíci) nechtějí-protestují proti tomu
- 1531 Šmalkaldská jednota
 - vytvořeno protestanty → protiváha katolíkům
 - jak vidí víru, jejich názory
 - základy nekatolické víry: Augsburská konfese – autor P. Melanchton
- spor s císařem Karlem V. (katolík) → Šmalkaldská válka (1546-1547)
 - císařské vojsko (katolíci) X šmalkaldská jednota (protestanti)
 - protestanti poraženi
- 1555 Augsburský mír
 - kompromis mezi katolíky a protestanty
 - každý kníže v každém knížectví rozhodoval o náboženství → “*cuius regio, eius religio*” (čí vláda, toho náboženství)
 - dočasné uklidnění situace
- šíření reformace do dalších zemí Evropy (Skandinávie, Pobaltí, Polsko, Uhry, České země, ..)

Švýcarsko

- vz. nové protestantské proudy
- 2 centra (Zürich, Ženeva)

Zürich

- hl. představitelé: Huldrych Zwingli (→ zwingliánství), Balthasar Hubmair
- bojují o nápravu církve
- osobní víra (církve není pro věřícího důležitá)

Ženeva

- hl. představitel: Jean Calvin (→ kalvinismus)
 - soustředí se na starý zákon
 - zastává názor predestinace (= předurčení) – každý člověk má od Boha určen osud → buď půjde do nebe, nebo bude zatracen (člověk ale neví, kam půjde, proto se má chovat tak, aby šel do nebe)
 - kalvinismus do západní Evropy → Francie – hugenoti; Anglie – puritáni
- 1566 Helvétská konfese
 - sjednocení myšlenek zwingliánství a kalvinismu
 - nekatolíci → evangeliíci
- katolická církev se obává, že ztratí přízeň a že lidé začnou vyznávat evangelictví → cenzura, inkvizice, stíhání a tresty pro nekatolíky
- 1540 Tovaryšstvo Ježíšovo
 - jezuitský řád, zakladatel Ignác z Loyoly
 - měli dohlížet na dodržování katolické víry, šířit ji → učitelé, kazatelé, misionáři
- 1545-1563 Tridentský koncil
 - svolán na popud císaře Karla V. (katolík)
 - řešení náboženských otázek katolíků X evangeliíků
 - cílem se dohodnout
 - evangeliíci předčasně opouštějí koncil (nebylo jim dáno slovo, nemohli říci své názory...)
 - vydány dekrety o katolické víře (o křtu, dodržování Desatera...)